

личного рода общению. Выделены педагогические условия использования интегративной функции искусства в учреждениях дошкольного образования.

Ключевые слова: искусство, интегративная функция, метод креативной структурированной импровизации, игровые упражнения, психогимнастика, педагогические условия.

Polovina O. A., PhD, Associate Professor of Department of Preschool Education of the Pedagogical Institute of Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, Ukraine, e-mail: lenaped@ukr.net

An integrative function of Art in the formation of child's creative personality

The issue of using art as a universal educational means for influencing the development of a child of 5-7 years has been actualized. The analysis of scientific researches of E. Belkina, V. Yezikeeva, N. Zubareva, L. Panteleeva, G. Sokhurukova, E. Florina, R. Chumichova and the traditional scientific approaches to familiarization children with art have been presented. The contradiction between traditional and non-traditional approaches to children's art has been revealed. F. Barb-Gall's model of children's communication with art, which provide dialogue and indirect role of adults, has been analyzed. Based on the analysis of modern studies (K. Demchyk, O. Dronova, T. Zhitnik, V. Razhova, O. Saprykina, N. Folomeeva, T. Fasolko, L. Shulha, etc.), the role of an adult has been defined as a leader of a child into the world of art.

The author's opinion how to use art as an integrator for development of child's personality, implemented through the method of structured creative improvisation has been proposed. This method is aimed at developing the ability to see and understand the beauty of nature and the environment through emotional perception. Moreover, comprehension by the child of the communicative function of art involves music, literature, games, cognitive tasks, etc., as well as activation of interest in various kinds of communication. The author determines the work with the core of an image as the most optimal method for working with children, which is not regulated by certain rules, and it involves centering on the source of the image.

The pedagogical conditions of optimization of the usage of the integrative function of art in kindergarten aimed at the special pedagogical stimulation of the child's internal forces have been determined.

Keywords: art, integrative function, method of creative structured improvisation, game exercises, psycho-gymnastics, pedagogic

Стаття надійшла до редакції 22.06.2018 р.

DOI 10.32405/2308-8885-2018-4-18-22 УДК 7:655.3.066.32-027.323

Чепіль Лариса Петрівна,

асистент кафедри факультету архітектури, будівництва і декоративно-прикладного мистецтва, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, методист Вижницького коледжу прикладного мистецтва ім. В. Ю. Шкрібляка, Україна, decorative.applied.art@ukr.net

Гордейчук Наталія Іванівна,

викладач-методист української мови та літератури, Вижницький коледж прикладного мистецтва ім. В. Ю. Шкрібляка, м. Вижниця, Чернівецька обл., Україна, decorative.applied.art@ukr.net

МИСТЕЦТВО ВИГОТОВЛЕННЯ ЛИСТІВОК

У статті висвітлюються історичні відомості про появу і розвиток листівок як засобу комунікації людей та етапи становлення традиції привітання за допомогою листівок. Надано класифікацію листівок за типами: за призначенням, за змістом, за формою, за техніками та методами оздоблення, ілюстровані, електронні. Представлено зразки вітальних листівок різної тематики, зокрема з колекцій буковинських філокартистів.

Автори наводять рекомендації щодо створення зображення, написання і організації тексту вітальних листівок.

Ключові слова: листівка, вітальна листівка, типи листівок, організація зображення і тексту листівки.

Поява мережі Інтернет і стрімкий розвиток інформаційних комп'ютерних технологій спричинив зміни у способах комунікації – сучасна молодь практично перейшла до спілкування надсиланням коротких СМС, стихлих повідомлень у Інстаграм, Фейсбук. Здається, у минуле відійшла традиція розсилати близьким поштою листівки, які сьогодні більше цікавлять фахівців – істориків, мистецтвознавців, етнографів, педагогів та ін.

Актуальність даної теми полягає в тому, що листівки не зникли з обігу й продовжують займати певне місце в обміні як особистою, так і діловою інформацією. Більше того – листівка переживає новий етап розвитку, що

пов'язано з відродженням старовинних ремесел і можливостями нових професій (дизайнера, наприклад), появою нових художніх технік та новими формами дозвілля дорослих і дітей – майстер-класами, етнографічними фестивалями, де практикують виготовлення листівок у різних спосіб.

Проблему історичного розвитку рукописних і друкованих набутоків людства, у тому числі й листівок, розглядали М. Тимошик, С. Серов, М. Лавров. Дослідження сучасної листівки та її особливостей здійснили В. Михайленко та М. Шлеєв (останній розробив класифікацію сучасних листівок і їх типологічних властивостей). Технології виготовлення листівок вивчали К. Шонк-Русич та В. Побєдін.

Вітальні листівки починають виготовляти діти ще з дитячого садка і школи. Тому її засобами можливо формувати емоційно-ціннісне ставлення особистості до мистецтва, розвивати художні інтереси, естетичні потреби, стимулювати здатність особистості до художньо-творчого самовираження в процесі створення зображення і текстового оформлення сучасної листівки [5, с. 165].

За навчальною програмою для загальноосвітніх навчальних закладів у 1–4 класах молодші школярі на уроках трудового навчання виготовляють листівки в техніках аплікації з паперу і картону, об'ємної аплікації з тканини та гудзиків; витинанки, а також оздоблюють листівку, практикуючись у здійсненні швів «уперед голка» та «назад голка». У межах проектно-технологічної діяльності в основній ланці загальноосвітньої школи учні виготовляють листівку в 5–7 класах у контексті пізнання теми «Шрифт і зображення. Плакат і листівка».

У загальноосвітніх навчальних закладах академічного рівня навчальна програмою «Технології. 10–11 класи» передбачено варіативний модуль «Технологія виготовлення листівок».

У коледжі прикладного мистецтва ім. В. Ю. Шкребляка листівку виготовляють студенти II–III курсів спеціальності «Образотворче мистецтво та креслення» на заняттях гуртків з професійної майстерності, де вони удосконалюють практичні вміння та навички художньої роботи з папером у різних техніках: аплікація, квілінг, витинанка та ін.

З метою виявлення обізнаності студентів I курсу з мистецтвом створення листівок на початку навчального 2017–2018 року нами було проведено **опитування**, яке виявило такі результати:

1. Чи знаєте ви будь-які історичні відомості про виникнення листівки? (Так – 25%, ні – 75%).
2. Чи любите ви отримувати листівки? (Так – 100%, ні – 0%).
3. Чи даруєте ви листівки? (Так – 50%, ні 50 %).
4. Чи пишете ви на листівках свій власний текст із побажаннями? (Так – 10%, ні 90 %).
5. Де найчастіше берете тексти для написання листівок: а) СМС – 94%; б) Веб – листівки? Так – 94%.

6. Чи хочете ви дізнатись більше про мистецтво створення зображень і написання текстів листівок? (Так – 65%, ні – 35 %).

Результати опитування спонукала нас дослідити дану тему з тим, щоб мати можливість надати студентам більше інформації про історію виникнення та розвитку листівки як одного із засобів спілкування між людьми, познайомити їх з типологією листівок, розкрити характерні особливості, роль зображувальної і текстової складових та виробити рекомендації щодо грамотного створення листівок з різною метою. Всі означені завдання визначили напрямки нашої дослідницької роботи, стислий виклад результатів якої є **метою даної статті**.

Слово «листівка» має кілька тлумачень: «Листівка – поштова картка, іноді з малюнком з одного боку, для відкритого листа. Лист, написаний на відкритій поштовій картці. Друкований або рукописний листок із злободенним, агітаційним змістом» [1, с. 487].

М. Забочень, автор альбому «На спомин рідного краю: Україна у старій листівці», трактує листівки тільки як поштові картки або відкриті листи, призначені для посилення поштою у відкритому вигляді [3, с. 78].

Слово «листівка» походить від словосполучення «відкритий лист», але в ньому немає жодного згадування про пошту. Відкритий лист могли передавати з посильним – звичай поздоровляти близьких людей за допомогою карток виник у Європі ще задовго до прийняття загальної поштової конвенції. Такі картки в Європі часто іменуються як «greeting cards» (вітальні картки) або «валентинки» [3, с. 456].

Загальновідома історія листівки як поштової картки складає вже понад 140 років – за цей термін її зовнішній вигляд і призначення неодноразово змінювалися. Так, в Британському музеї в Лондоні зберігається листівка, датована XV ст. – часом початку друкарства в Європі. До 1860-х рр. листівки виготовлялися, як правило, художниками вручну. Така копітка робота змушувала видавців шукати різні способи виготовлення листівок, що, з одного боку, вносило різноманіття у методи роботи

художників, а з іншого – спричинювало виникнення несподівано красивих ефектів – обрамлені віньєтками та висічкою картки були справжніми витворами мистецтва. Довгий вітальний текст звичай не передбачався [4, с. 155].

У першій половині XIX ст. кількість вітальних листівок у європейських країнах вже обчислюється десятками мільйонів: спочатку на листівках найчастіше зображували дитину Христа у яслах або інші релігійні сюжети, пізніше з'являються Санта-Клаус і композиції з букетів, гілок і ялинкових прикрас.

У Росії перші різдвяні листівки були випущені 1898 р. – на них були представлені твори художників Маковского, Бенуа, Білібіна, Бакста, Рєрїха, Рєпіна – останній презентував для серії листівок свій акварельний малюнок «Запорожець» (саме цю листівку можна вважати першою українською різдвяною листівкою) [3, с. 77] (фото 1).

Зразки української філокартії стали для сучасників справжнім джерелом знань про українське мистецтво, культуру, історію. Так наприклад, окремі листівки з колекції Калини Гузар

Фото 1. І. Рєпін. «Запорожець»

Фото 2. Е. Вржешь. «Хата на Україні»

Фото 3. А. Ждаха. «Засвістали козаченьки в похід з полуночі...»

(Е. Вржешь. «Хата на Україні», А. Ждаха. «Засвістали козаченьки в похід з полуночі...») є своєрідним наочним матеріалом для вивчення української культури і мистецтва [4, с. 92] (фото 2, 3).

Двадцятиріччя 1898–1918 рр. називають «золотим» століттям листівок через їх розмаїття – гігантські та мініатюрні, з тканини, дерев'яні, із візерунковими просіками, ароматні, звукові (фото 4). Листівка сприймалася як подарунок художньої мініатюри, її унікальність зумовлювалася тим, що на зворотному боці було особисте звертання. Для їхнього зберігання випускали спеціальні альбоми, листівками прикрашали інтер'єри будинків, щоденники й шкатулки. Мода на листівки заохочувалася зацікавленими особами й відомствами.

Після 1917 р. в СРСР до традиції посылати святкові поздоровлення на листівках почали ставитися негативно, однак звичай продовжував існувати. Виробництво власної, «патріотичної» продукції із зображенням щасливих радянських родин, дітей на руках керівників країни, пейзажів, а згодом і персонажів з мультфільмів у СРСР було налагоджено після 1945 р. Асортимент листівок був надзвичайно широкий, а теми охоплювали усі сфери життя радянських людей: будівництво, космос, промисловість, суспільні події, досягнення на виробництві, мистецтво. Разом з цим на листівках на території західних областей України де-інде була

присутня релігійна тематика, що було відголоском традиції, адже в Галичині до Другої світової війни зміст вітальних листівок розкривав ті чи інші аспекти релігійних свят.

Важливо, що на листівках розміщувалися роботи художників, які зображали життя людей з народу. Так, виконані аквареллю роботи Олени Кульчицької (фото 5) милують око прозорою легкістю та яскравістю використаних декоративних елементів, які тяжіють до національного джерела натхнення, що на листівках прочитується в одязі, зачісках, архітектурі, ужиткових предметах, характерних позах, жестах зображуваних персонажів, а також у підібраній кольоровій гамі [5, с. 98].

Особливу цінність мають колекції філокартистів. Так, колекція Валерія Ковтуна відзначається тематичним спрямуванням і характеризує народознавчі та історичні джерела про гуцульську давнину, національні корені, історію прикарпатського етносу та особливості культури і мистецтва гуцульського регіону України [6, с. 32] (фото 6).

Досліджуючи листівки С. Гординського, звертаємо увагу на щедрі орнаменталію із багатим колористичним вирішенням, яке автор запозичує з гуцульських різьблених виробів, писанкових мотивів і передає їх так вдало,

Фото 4. Дореволюційні листівки

Фото 5. О. Кульчицька. «Христос Воскрес!»

Фото 6. М. Сеньковський. «Стара гуцулка». Фотолистівка відзначена гран-прі Міжнародної європейської фотовиставки в Парижі, 1931 р.

Фото 7. С. Гординський. «З Воскресінням Христовим!»

що листівки здаються рельєфними [5, с. 123] (фото 7).

Чимало листівок мають декоративне обрамлення: від тонких ліній до розкішних, прикрашених «рам», а створюючи текст листівки, автори переважно використовували художні шрифти для підтримки сюжету та композиції.

Існують окремі серії поштів із репродукціями академічного і народного малярства, іконопису, графіки, фотознімками міст і архітектурних пам'яток (багато з яких вже не збереглися), портретами письменників і поетів, зокрема репресованих; окрему масштабну серію складає шевченкіана.

Великою втратою для українського і світового мистецтва стало знищення в 1952 р. «ідейно шкідливих» (як вважа-

ла радянська влада) полотен видатних митців – Михайла Бойчука, Олекси Грищенка, Святослава Гординського, Петра Холодного та ін., тому листівки, в основу яких лягли твори цих художників, залишилися єдиним вцілілим зображенням їхніх праць.

Особливе місце в нашому дослідженні займає історія буковинської листівки. Буковина протягом століть була під владою Австро-Угорської імперії та Румунії, що позначилося на розвитку культури та мистецтва. Поштівки в Чернівцях з'явилися 1896 р. і одразу стали популярними. «До великих міст листівки доставляли потягами, до невеличких – кінною поштою. Пошта у ті часи працювала, як годинник. Наприклад, 28 січня 1889 року була відправлена поштовою листівка з Чернівців, а вже 30 січня 1889 року її було отримано адресатом у Відні, – пише чернівецький колекціонер листівок Г. Янковський [3, с. 78].

Перші чернівецькі листівки були оздоблені орнаментом з ліній і квіточок. На листівках німецькою мовою був напис «Gruss aus Czernowitz». Кожна листівка – своєрідний колаж з краєвидами міста, на яких представлено всі верстви населення тогочасних Чернівців. Тут є місце для диліжансу, карети з конями і, звичайно, для самих чернівчан (фото 8).

Гостюючи в Чернівцях, Леся Українка придбала в одній із кращих друкарень Леона Квоніга вітальну листівку, на якій описала Чернівці так: «Місто не дуже велике, багато менше, ніж Львів, і провінційніше, але симпатичне і чистеньке, ціле на горі, околиця дуже гарна...» [5, с. 188].

Радянська влада принесла на Буковину свою тематику листівок, а

«закритою темою» на поштових листівках в цей історичний період були світліни героїв ОУН-УПА, висвітлення боротьби українських патріотів за свою державу.

У незалежній Україні в дизайні сучасної листівки домінують державні символи, етнічні обереги та національний стиль. Сьогодні актуальними є листівки, присвячені подіям на Сході України із закликом «Повернись живим!» (фото 9).

Таким є короткий екскурс у історію листівок.

Проаналізувавши різні зразки, нами виділено такі **види листівок**:

1. *За призначенням*: поштові, вітальні, сувенірні, корпоративні (ділові), рекламні, листівки-запрошення.
2. *За змістом*: інформаційні, листівки-закладки, листівки-візитівки, валентинки, ритуальні листівки (хрещення, вінчання, посвята), музичні листівки.
3. *Ілюстровані листівки*: художні (репродукційні), документальні (фото-листівки).
4. *Електронні* (цифрові, віртуальні) листівки: відео-листівки, мобільні листівки, електронні плейкасти, flash анімація, веб-листівки, анімаційні листівки, тобто SMS.
5. *За формою*: плоскі, поп-ап (об'ємні), одинарні, подвійні.
6. *За техніками та методами оздоблення*: вишиті, плетені гачком, спицями, з використанням природного матеріалу, макраме, ниткової графіки, бісерного рукоділля, декупаж, висічка, акварель, вирізування, наліпки, квілінг, паперопластика, аплікації, скрапбукінг (Scrapbooking), кардмейкінг

(Cardmaking), айріс фолдінг (Iris Folding), вінтаж (Vintage), Handmade, 3D листівки тощо.

Поява окремих видів демонструє віхи розвитку цього мистецтва. Приблизно з 2005–2008-х років у обіг увійшли авторські листівки ручної роботи; завдяки поширенню різноманітних художніх технік, авторських прийомів виготовлення листівки набули ознак мистецьких творів з індивідуальним стилем свого автора. Урізноманітнилися і листівки, дизайн яких створено з допомогою різних комп'ютерних програм. Отже, можливості для втілення своїх задумів і вибір доступних художніх технік спонукає до творчого самовираження у створенні листівок.

Як виготовити вітальну листівку: рекомендації до створення зображення

Довершена листівка – зроблена вручну чи за допомогою комп'ютерних програм – повинна бути проста за своєю композиційною будовою. На маленькому форматі багатокольорістність і складність композиції небажані, оскільки через них легко втратити головний задум зображення і зміст вітальної листівки. Перевантаженість зображальними елементами і кольорами не дозволить акцентувати увагу на написі чи тексті. Елементами композиції вітальних листівок можуть бути різноманітні форми, у тому числі сюжетні, умовні, символічні зображення й декоративно-орнаментальні прикраси (їх можна відшукати в Інтернеті); однак важливо відчувати домірність у їх використанні та пам'ятати про загальну стилістику зображення – еклектичне поєднання різних символів, фрагментів дає гарний результат тільки за наявності досвіду і особливого художнього «чуття». То якщо ви новачок у цій справі, краще оберіть один стиль. Часто для передавання емоційного ставлення до адресата використовують смайлики (англ. smile – усмішка) – символи, що нагадують обличчя із різними емоціями, їх доцільне використання додає «родзинки». Однак, слід уникати їх у діловому листуванні та спілкування з малознайомими людьми, які можуть неправильно трактувати ваш «посил». З цієї ж причини слід бути обережними із використанням готових зображень

Фото 8. Автор невідомий. «Czernowitz»

Фото 9. Плейкаст «Молитва за Україну»

чи символів для листування, що мають релігійний чи расовий, дискримінаційний підтекст, сатиричний зміст, а також фрагментів картин з оголеними тілами, сценами насильства та ін.

Якщо ви вирішили створити зображення з допомогою певної художньої техніки, то краще наперед з допомогою Інтернету чи майстер-класу освоїти її ази, а вже потім використати свої уміння у виготовленні листівки. Наводимо приклади таких листівок (фото 9).

Вітальна листівка передбачає текст. Основними вимогами до тексту привітання є *точність* (слід підбирати такі слова, фрази, речення, які б максимально точно передавали зміст того, що ви хочете побажати, і були приємними для адресата) та *лаконічність висловлювання* (просто для сприймання і не містить занадто багато похвали, щоб адресат не сприйняв його, як лестощі). Побажання має враховувати вік адресата, стать, сімейний стан, його хобі тощо, а також відповідати меті послання: зробити приємність, здивувати, зворушити до сліз, розвеселити, нагадати про себе, закликати до зустрічі та інше.

Перше речення у привітаннях (воно ж і є звертанням) має бути окличним. У складанні речень добирайте з широкого спектру слів найбільш доброзичливі й витончені. Не цурайтесь висловити свої позитивні почуття та емоції, щиро захоплення, підкреслити важливість цієї людини у вашому житті. Звернемо увагу на домірність тексту – інколи автор захоплюється текстом і подає надмірну його кількість, що погано сприймається (особливо це характерно для ювілейних поздоровлень). Також слід уникати задовгих віршованих текстів, великих цитувань. Подумайте і про рівномірне розміщення тексту на листівці, домірну його організацію на всій її площині, бажано уникати переносів слів – все має виглядати красиво композиційно.

Популярності набули листівки з уже готовими надрукованими текстами поздоровлень, де вручну підписується тільки ім'я адресата. Зазвичай їх використовують організації, які вітають своїх клієнтів, мета таких листівок – нагадати про співпрацю і закликати до подальшої взаємодії. Якщо ж ваша мета привітати близьких і рідних, друзів,

уникайте подібної друкованої продукції, оскільки таке листування втрачає особистісний сенс.

Відправляючи будь-кому будь-яку листівку, пам'ятайте, що слід дотримуватися основних етичних правил спілкування. Радимо також подбати про гармонійне поєднання в одній листівці зображення і тексту: якщо якась складова домінує над іншою, то в адресата може створитися зовсім інше враження, ніж ви розраховували.

Висновки. Мистецтво виготовлення сучасної листівки – це цілий комплекс теоретичних та практичних знань з образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва, дизайну та комп'ютерних технологій. Але останні витісняють традиційні не тому, що відкидають їхню суть, філософський і духовний сенс, а тому, що надають майстрам різних сфер мистецтва і звичайним людям нові й дуже широкі можливості. Домірність, простота, естетика, творча уява, фантазія, щирість, відчуття смаку – це сучасні норми та правила у виготовленні листівок.

Хочеться вірити, що сьогодні, попри доступність так званого електронного спілкування через Інтернет, ми збережемо традицію наших прабатьків і будемо вітати близьких та знайомих саме листівками.

Подальших досліджень з цієї проблематики потребує аспект дослідження графічних, художніх способів виконання листівки та вивчення її ролі у вихованні естетичних і художніх смаків сучасної молоді.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – Київ : Ірпін'я : ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.
2. Добрынин В. Информационные технологии: дети и молодежь // Alma Mater : Вестник высшей школы. – 2008. – № 2. – С. 17–19.
3. Забочень М., Поліщук О., Яцюк В. На спомин рідного краю: Україна у старій листівці : альбом-каталог. – Київ : Криниця, 1997. – С. 27–28.
4. Каталог втрачених експонатів Національного музею у Львові [Текст] / Національний музей (Львів); авт. упоряд. В. Арофікін, Д. Посацька. – Київ : [б.в.]; Львів : [б.в.], 1996. – 102 с.
5. Митці України : енциклопедичний довідник / упоряд.: М. Г. Лабінський, В. С. Мурза; за ред. А. В. Кудрицького. – Київ : «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 1992. – 848 с.
6. Ковтун В. Гуцульщина очима Сеньковського. – Київ : Бік, 2016. – 88 с.

Чепиль Л. П., ассистент кафедры факультета архитектуры, строительства и декоративно-прикладного искусства, Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича, методист Выжницкого колледжа прикладного искусства им. В. Ю. Шкрибляка, г. Выжница, Черновицкая обл., Украина, decorative.applied.art@ukr.net

Гордейчук Н. И., преподаватель-методист украинского языка и литературы Выжницкого колледжа прикладного искусства им. В. Ю. Шкрибляка, г. Выжница, Черновицкая обл., Украина, decorative.applied.art@ukr.net

Искусство изготовления открыток

Статья раскрывает историю развития открытки как способа общения между людьми. Прослеживается классификация открыток, представлены образцы поздравительных открыток за видами: за предназначением, за содержанием, за формой, за техниками и методами оформления, иллюстрированные, электронные и т. д. Представлены образцы поздравительных открыток разной тематики, в том числе из коллекций буковинских филокартистов.

Авторами изложены рекомендации практического изготовления и текстового оформления поздравительных открыток.

Ключевые слова: открытка, поздравительная открытка, типы открыток, изготовление и текстовое оформление открытки.

Chepil L.P., Assistant Professor of the Faculty of Architecture, Construction and Decorative Arts of Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University, Chernivtsi, Ukraine, decorative.applied.art@ukr.net; Hordeichuk N.I., Teacher-Methodist of Ukraine Language and Literature, Vyzhnytsia College of Applied Art named after V.Yu. Shkribliak, Vyzhnytsia, Chernivtsi region, Ukraine, e-mail: decorative.applied.art@ukr.net

The art of making postcards

The article presents a piece of historical information about origin and development a postcard as a means of people communication. Moreover, the stages of a tradition of greetings people have become with the help of greeting cards from the XV century. The author's classification of postcards is given by different types: according to purpose, content, form, techniques and methods of decorating postcards, illustrated, electronic. Models of greeting cards of various subject and content, in particular from the collections of deltiologist in Bukovyna, have been presented.

The results of the survey of students of the first year of the Vyzhnytsia College of Applied Art named after V.Yu. Shkribliak have been presented. The purpose of the survey was to reveal awareness of art of making postcards at the beginning of the academic year 2017–2018. The results have showed that respondents had the superficial knowledge about history of the postcard origins. However, they had a strong desire to learn more information and acquire practical skills in making postcards in various artistic techniques. According to the students' needs, the authors give recommendations how to make images, write and organize the text of greeting cards.

Keywords: postcard, greeting card, types of postcards, organization of image and text of postcard.

Стаття надійшла до редакції 05.06.2018 р.